

Володимир Горбань

ВИХИЛЯСИ ДОЛІ

«Вихиляси долі» — збірник обраних гумористичних та іронічних оповідань Володимира Горбаня, написаних ним упродовж трьох десятиріч років. Легке перо автора, кумедні сюжети... ця книга в основному про так званих диваків, тих людей, які за іронією долі потрапляють в несуттєві ситуації. І тільки почуття гумору, яке інколи глибоко у них закодироване, дозволяє дивакам протистояти тим вихилясам, з якими вони стикаються у житті.

Володимир Горбань

ВИХИЛЯСИ ДОЛІ

Збірка гумористичних оповідань

Переклад *Анни*
Мищенко

Замість передмови

Дозвольте представитися — Володимир Горбань, вельми літній (рік життя в Росії слід визнавати мінімум як два) журналіст та письменник. Я дуже довго ломав голову щодо створення власного резюме. Хотілося, щоб вийшло воно і розумним, і змістовним, і веселим. Щоб воно яскравим світлом відображало усі основні віхи мого багатого на події життя, усі етапи довгого та тернистого шляху, шукання, муки, сумніви, надії і розчарування, зліти та падіння, боротьбу з марнославством і пихатістю і при цьому, щоб було воно коротким і ненудним.

Хотілося захопити шматочок щасливого дитинства, частку безтурботної юності, пару-трійку миттєвостей відчайдушної молодості, а також деякі епізоди пізнавальної зрілості і вже неблаганної

старості, що наступає на п'ятки. Окремі абзаци хотілось би присвятити минулому захопленню спортом, алкоголем, жінками, політикою, бізнесом, численним зустрічам з сильними цього світу, авторитетами злочинного світу. А також спілкуванню з кіно-знаменитостями, золотими голосами радянської та російської естради, вченими, художниками, композиторами, слюсарями, геологами, токарями, робітниками сільського господарства. А ще військовими, представниками правоохоронних органів, вчителями, лікарями, численними поетами та прозаїками.

А закінчити своє резюме мені хотілося б якою-небудь розумною і життєстверджуючою фразою ніби: «Усе буде добре!»

Але нічого путнього я так і не вигадав. Напевно, ще не прийшов мій час...

Так що робіть висновки самі, читаючи мої оповідання, які були написані у різні роки, починаючи з 80-х ХХ сторіччя. Оповідання, зібрані у книзі з відповідною щодо моєї багатої біографії назвою «Вихиляси долі». Та їй-богу, я сам ці оповідання у різні роки написав...

Як писати прозу

Для того, щоб створити добротне оповідання

або повість, що претендує на успіх, автору необхідно знати три — п'ять нескладних правил.

Правило перше, основоположне. Якщо можеш не писати — не пиши. Займайся своєю прямою справою, не зраджуй свою рідну професію.

Правило друге, головне. Якщо зовсім невзможі та вже взявся за перо, пиши про те, що гарно знаєш і глибоко відчув.

Правило третє, фундаментальне. Будь-яке творіння повинно починатися красиво та інтригуюче, незалежно від обраного жанру. Наприклад, повість про селянське життя можна почати отак: «Верхнереченський пастух Афанасій Єгорович знав обличчя кожної корови у своєму стаді». А ось непогана перша стрічка для детективної історії: «Полковник Вихрів, розжалуваний за норавливий характер, не спав четверту добу, чекаючи у засідці підступних ворогів». Роман про романтичне кохання бажано починати здалека. «Вона стояла біля відкритого вікна у барвистій кофточці зовсім босоніж, а у заростях квітучої черемхи без угаву співав соловейко».

Правило четверте, факультативне. У кожному творі бажано присутність сюжету, за можливістю оригінального або хоч би гарно забутого. Сюжет повісті про сільське життя може розвиватися так: верхнереченського чабана Афанасія Єгорича

переводять за планом обміну досвідом скотарем у сусіднє селище Ніжнереченське. Удої у коров верхнереченського стада різко падають. Завідуючий фермою, зоотехнік та новий чабан не можуть зрозуміти справжніх причин та інтенсивно лікують бідних корівок від бруцельозу. В наслідок такої жорстокої хіміотерапії корови зовсім перестають давати молоко. Всі у паниці! Раптом з міста приїздить з лекцією відомий психотерапевт, гіпнотезер та маг у п'ятому поколінні. Цей диво-цілитель за один сеанс виліковує усіх баб та п'яничок. Його вмовляють відвідати ферму. Він довго відмовляється, але після того, як його нижче просить найвродливіша доярка, ескулап великодушно погоджується. Екстрасенс, гіпнотезер та маг вступає з коровами у діалог мовою медиків — латиною та з'ясовує дійсну причину їх хвороби. Виявляється, що корівки сумують за своїм колишнім чабаном та їм зовсім не хочеться жити. Афанасія Єгорича за наказом вертають у рідне село. Зустрічі його з коровами присвячується окремий розділ, який закінчується свідченням про підвищення удоїв. Цю сентиментальну повість можна завершити такою фразою: «Афанасій Єгорич плакав у своєму житті лише двічі. Перший раз від горя, коли залишав свою малу батьківщину, і тепер — від радості повернення додому після довгих поневірянь на чужині».

Сюжет детективної історії варто якомога вкрай заплутати. Напрямок думок може бути таким. Колишнього полковника Вихрива зовсім вижинають з органів. Так звані друзі-співслужбовці від нього відвернулися, жінка кинула. Халепи одна після другої переслідують Вихрива, згоріла квартира, вкрали автомобіль, а він сам зламає руку у восьми місцях. І все це — підступи добре організованої злочинності. Але колишній полковник не здається. Він вчиться стріляти лівою рукою, сходиться з іншою жінкою, селиться в її квартирі, використовує її автомобіль та допомогу її друзів. В результаті Вихрив вистежує злочинців та влаштовує їм засідку. Окремий розділ присвячується рукопашній сутичці, стрелянині та завершується полоненням особливо небезпечних злочинців. Ними виявляються колишні співслужбовці рядового Вихрива. Заклучний акорд може лунати отак: «Вихрив був наданий у чин генералу та висунутий до урядової нагороди. Проте до колишньої власної жінки він так і не повернувся».

Любовний сюжет не обов'язково вибудовувати хитромудро. Достатньо зовнішнього ефекту та внутрішнього драматизму. Припустимо, вона його довгі роки чекає, а він про те ще не знає. Нехай як можна частіше посвітує соловей, а ночі будуть вогкі та мерзлякуваті. Нехай він буде моряком далекого плавання або ратником, що

пішов воювати. Хепі-енд переважніше, хоча обопільних сльоз повинно бути пролито чимало. Закінчити цю історію можна коротенько: «І жили вони довго й щасливо, та померли в один день на Страсний тиждень».

Правило п'яте, необов'язкове. Якщо ви все ж таки вирішили дотримуватись моїх правил, можете обмежитись першим.

Нагода

Два відомих професора — орнітолога поверталися з ранкової екскурсії. Полуднева спека вже закралася під розкішні крони дерев нерясного лісу, спів зморених задухою птахів змовк, палахкотіюче сонце засліплювало очі. Однак обидва старі виглядали вельми свіжими, жваво вели малозрозумілу нам бесіду, часто вживаючи жахливі терміни, латину та смачні слівця, які укорінилися в їх лексиконі ще з студентських років.

Їжачки невігадливих зачісок, що вилискували поважною сивиною, гостренькі огрядні бороди, високі лоби, порізані дрібними поперечними зморшками, худорляві шиї з навішуваними на них біноклями та фотоапаратами й шмигляючі в усі боки виразні очі робили старих майже невідмітними одного від другого.

Спритно видряпившись по схилу піщаного

узгір'я, Олександр Вікторович Облаков першим виявив нагоду.

— Колего! — скрикнув він захоплено, — Дивиться, Володимире Іллічу, Ви бачите?

— Так, Олександрє Вікторовичу, я її ще раніше помітив, майже біля самого підніжжя узгір'я, — спокійно промовив професор Бараєв.

— Кого її? — здивовано запитав Облаков.

— Ну як же. За сто метрів на північний схід на сухій самотній тополі я бачу молоду самку вухатої сови.

Професор Облаков на мить сторопів. За сто метрів на північний схід на сухій самотній тополі він чітко бачив звичайного сича.

— Колего, — співучо простягнув Облаков. — це ж самець звичайного сича. Зверніть увагу на його характерну посадку. На те, як він головою крутить, нарешті.

— Мій друже, ви трохи помилилися, — з ледь помітним закидом промовив Володимир Ілліч. піднімаючи бінокль до очей. Ви подивиться на вушки, вушки-то як явно стирчать. А кігті? Де ви бачили такі кігті у сича?

— Колего, — нервово заїкуючись від налинувшого хвилювання, запитав Облаков, також розглядаючи предмет спору у бінокль. — Яке у вас збільшення?

— Дванадцять крат, — горділиво відповів

Бараєв.

— Отож, Володимире Іллічу, отож. З вашим-то збільшенням, — і він співчутливо махнув рукою. — не те що у лісі, у жіночому гуртожитку нема чого робити. Ви на дзьоб подивитесь. Ви звернули увагу на дзьоб?

— Та що дзьоб? Що дзьоб? Ви що не бачите, дорогий Олександрє Вікторовичу, що у цього птаха очі світло-жовті? Ви у якому університеті навчалися?

— Ну, знаєте, Володимире Іллічу, — навмисно ростягуючи слова, уїдливо сказав Облаков, я бачу, розбираєтесь ви у нічних хижаках, як моя друга теща в еволюції гризунів.

— Що? — спалахнув Бараєв. — Це я не розбираюся? А хто, по-вашому, написав монографію про північну сову? Хто захистив докторську дисертацію з орнітофауни Нижнього Поволжя? І хто читав лекції з зоології хребетних у нашому університеті нещодавно?... Гм, я не розбираюся... Подумаєшь, фахівець вишукався!

— Що ви в мене пальцем тикаєте? — образливо вигукнув Облаков. — Я автор сімнадцяти статей та двадцяти одного тезіса щодо хижих птахів!.. Та друкуюся, серед іншого, в авторитетних журналах.

— Що? Журнал «Біологія та доведення» ви вважаєте авторитетним журналом? Боже мій, яка

наївність! Ви б ще в «Мурзилці» надрукувалися.

— «Біологія та доведення»? А що, ні? Та його головний редактор академік Бурев — вчений із світовим ім'ям, один з найвідоміших фахівців з екології домашніх птахів!

— Хто? Бурев? — отруйно посміхнувся Бараєв, — Цей прищ — найвідоміший орнітолог? Цей закінчений маразматик — світило? Так він навіть не знає, як ворону латиною назвати! Це він-то фахівець? Ну, знаєте, колего!

— А хто ж, ваш надлюб'язніший Шламов — фахівець? Теж мені — діяч науки. І ви перед ним, як цуценя, ті-ті-ті, ті-ті-ті, на задніх лапках. Шановний Савелію Петровичу. Шановний Савелію Петровичу! Як ваше безцінне здоров'я? Ті-ті-ті, ті-ті-ті. Авторитетний вчений! Та з нього увесь світ сміється. І як це такі маревні думки отак рясно лізуть у голову, відвідують його могутній мозок? От вже дійсно, дурні думки можуть прийти тільки в абсолютно дурну голову, прикладом якої і є оте потовщення шиї, до якого ви з такою увагою прислухаєтеся!

— Ах, вам, милий мій, не до нутра гіпотеза Савелія Петровича? Ані ви, ані цей ваш зморшок з зоологічного інституту ні дядька в неї не розумієте. Та що ви, власне кажучи, можете запропонувати мені натомість? Ви та вся ваша згряя?

— Що? Це моя-то кафедра — згряя? Соромно,

Володимире Іллічу. Це ваш аспірант Кругліков здав кандидатський екзамен за фактом тільки з третього заходу, а претенденти захищаються по п'ятнадцять років. Це ваш доцент Груздев замість «савці» промовив «млекоспоживаючи». Та де? На міжнародному симпозіумі!

— До чого тут Груздев? — різко обірвав його Бараєв. Він вже другий рік як на пенсії. Доречі, це ви були його офіційним опонентом з кандидатської дисертації. Що ж не критикували, а мовчали в хустиночку? А то дивлюся, аспірантка Градова бере вже другий академічний за фактом чергової вагітності.

— А що Градова? — затараторив Облаков, — До чого тут Градова? Я сам по собі, вона сама по собі.

— Так, так. Олександрє Вікторовичу, весь факультет знає про ваші шашні. Соромтеся хоч студентів. Вже я не знаю, справді!

— А у Вас, серед іншого, дорогий Володимире Іллічу...

Так захоплено лаючись, професори несподівано для себе вперлися у ту ж саму сумнозвісну тополю. Першим отямився професор Облаков. Він різко кинув погляд на верхівку дерева та отетерів. Його хвилювання навпіл з моторошним жахом передалося Бараєву, той переможно посміхнувся та впевнено поглянув догори. Його

посмішка миттєво зійшла з обличчя, яке зараз же струснулося від зваблювання. На сухій тополі сиділа не вушаста сова та не звичайний сич. Це навесні юнати прибили нову шпаківню.

Дід Григорій

Для багатьох станичників дід Григорій був особистістю непересічною, навіть легендарною, у своєму роді місцевою визначною пам'яткою, родимою плямою. І про те, що він гонить первак, доречі найкращий в околиці, було відомо усім від шмаркатих хлопців до хирих старців. І нікого це не дивувало, та можна із впевненістю сказати знаючи звички та звичаї станичників, що вразило б їх скоріше зворотнє, а саме, якщо б дід Григорій кинув займатися своєю улюбленою справою.

Змінювалися генеральні секретарі, народжувалися, виростали и від'їджали у місто діти, неухильно заглиблювалися навколишні яри, періодично щось перетворювалось, змінювалось, але усе це ніяк не впливало на дідову пристрась, на його природню, пізнавальну цікавість, ретельність та кмітливість. Не змінювалась і такса. Як коштувала трилітрова скляниця кремезного перваку червонець, так і ніякі руйнівні реформування не похитнули дідових поглядів на ціноутворення. Ні в кого з місцевих й думки не виникало замислити

щось погане проти діда Григорія. Та і як можна було затіяти якусь капость проти вселюдного улюбленця. Проте усе ж одне таке зазіхання одразу після сумно звісного наказу про боротьбу з пияцтвом та алкоголізмом таки трапилось.

Від якогось Доброзичливця з красивим і струнким почерком місцевий дільничний Сашко Хват став постійно отримувати анонімки, в яких невідомий грамотій майстерно розповідав про зверячу та куркульську сутність діда Григорія. А оскільки Сашко Хват був не дужий тямуха у канцелярській справі і, справді говорячи, ні хріна не знав, що ж він повинен робити з подібними депешами, та й ще тому, що викриваємий доводився йому троюрідним дідом, який частенько пригощав свого онука цілющим зіллям, то подібна документація транзитом пересупроводжувалася у Сашковий відхідок. Там вона акуратненько підколнувалася на відповідний іржавий цвях. Ось вже дійсно, папір усе стерпе!

Доброзичливець явно був нетутешній, оскільки не знав реальних масштабів місцевої мафії, тобто і не передбачав навіть, що не тільки голова колгоспу, але й усе правління за вагомих підстав покривало дідове захоплення. Крім того, графоман виявився вельми настирливим, і Сашко вже серйозно подумував про те, як не виписувати на наступний рік газети. Навіщо марно тратитись,

коли й казенний папір не встигаєш витратити.

Але раптом незнайомець заговк. Сашко не просто здивувався цьому, він образився до коріння волосся. Все ж таки йому було приємно, коли в черговий раз до нього зверталися на Ви, за ім'ям-побатькові, офіційно та із значенням. Після таких листів Сашко натягував свій міліцейський картуз, поважно ходив по вулиці, як півень закинувши голову, привітався через одного та зверхньо бурмотів: «Ну, ти мені ще поговори», — особливо неввічливим станичникам. Проте Доброзичливець виявився набагато хитрішим та підступнішим, чим це передбачалося. Він не заспокоївся та почав писати вище, аж до самого начальника РВВС Івана Івановича.

Іван Іванович ще малечей знавав діда Григорія. І не просто знавав, а був ним двічі битий лозиною після того, як невдало оба рази поліз у дідов город за малиною. До того ж, друга його теща доводилася племінницею діду Григорію. Іван Іванович будував свої відношення з тещею традиційно, та якщо сюди ще додати дитячі образи, то можна собі уявити ті глибокі почуття, які переповнювали запальне та примхливе серце пильного служачки, коли йому на стіл ліг акуратний лист без зворотньої адреси, але з неспростовними доказами.

Іван Іванович не звик гаятись. Він був

навчений вживати заходів і тому попередньо відкашлявшись, а без цього зверхній голос не виходив, він рішуче, хоч і з восьмого разу, накрутив заповітний номерок телефону. Закінчувалася обідня перерва, і тому трубку зняла бабка Лукер'я, яка вже домивала підлогу та збиралася зачиняти сільраду. Час стояв напружений, сінокосний.

Іван Іванович постарався культурно пояснити недбалій бабці, що завтра він сам особисто прибуде з обшуком, щоб Сашко Хват знайшов завчасно понятих, та більш тямущих, та щоб ті були тверезими і що завтра спозаранку вони будуть «в'язати діда Григорія».

Проте річ у нього вийшла незрозуміла, непереконлива, слова підібралися якісь невиразні, і від усього сказанного віяло газетною офіціяльщиною. Та і бабка Лукер'я взяла під сумнів, що телефонує високий керівник, аргументуя власний сумнів тим, що, мов, районне керівництво так не розмовляє, а інше для неї не вказ. Тому Іван Іванович ще раз, від душі, як це водиться, без сорому, дохідливими до бабці поняттями пояснив саму суть та накінець пообіцяв зідрати сім шкір та усе таке інше.

Відтепер бабка зрозуміла, переймалася важливістю доручення та забожилася усіма святими виконати усе, як їй було двічі наказано. Іван Іванович кинув спітнілу трубку на важіль телефону,

смачно виявся та задля порядку вчинив прочухан власному водію, бо знав твердо, попроси по-хорошому, завтра у найбільш відповідальну мить або колесо спустить, або якась гайка відкрутиться, або і те й інше трапиться одночасно. І тільки виплиснув закипіли пристрасті, Іван Іванович заспокоївся, прийшов у гарний настрій та насвистуючи минулорічний шлягер взявся за складання плана-графіку чергування районного ДНД.

Бабка Лукер'я під час революції була непоганим філером. І вона точно знала, що Сашко Хват другу половину дня проводить з повногрудою Любкою, білявкою, що рано удовіла, яка у власні тридцять з невеликим років не втратила глибоких почуттів та зрозумілих бажань. Саме туди, на інший кінець станиці і спрямувала бабка Лукер'я власні хворі стопи і як могла, в міру свого глибокого склерозу, передала сутність наказу Сашкові, який миттєво від цього очманів.

Тот стояв з випнутими очима, без сорочки та босоніж на свіжефарбованому ганці та не міг зрозуміти, чи то бабка з глузду з'їхала, чи то справа дійсно «димар» та треба терміново щось чинити.

Але тут вискочила Любка, уся розчервоніла та схвильована, з розпущеною косицею, у брудному, нашвидко накинутому халаті, перекинулася з бабкою лайками та зробила наступний висновок:

діда Григорія треба терміново рятувати.

Дід Григорій жив поруч з Любкою сусідом, якщо міряти напрямки городами, так метрів триста, отже Сашко, щоб не втрачати коштовного часу, прямо напівголим, ломанувся по картоплі, плигаючи з боку у бік, ніби зацькований заєць.

Дід за власною звичкою сидів на ганку та майстрував цигарки. Побачивши Сашка, що мчався, дід підвівся на ногах, приложив руку до папахи, але все одно не впізнав бешкетника і в серцях обклав дільничного відбірним фольклором щодо варварського витоптування грядок.

Сашко підлетів до діда та довго й суперечливо пояснював, крутив у повітрі руками, показуючи у напрямі райцентру. Говорив, що усі фляги треба терміново спорожнити, вимити, апарат обов'язково сховати у надійному місці, що зробити це треба терміново, прямо зараз, бо буде пізно, що горить діду величезний штраф, і якщо потрібно, він попросить Любку і та йому в усьому допоможе.

Дід Григорій сприйняв таку звістку без емоцій, заспокоїв Сашка, налив йому дві склянки по двісті першокласної бражки, та пообіцяв до вечора навести у себе повний порядок. Сашко задоволений та під-мухою повернувся до Любки доїдати остиглу яечню.

Дід же війшов у хату, окинув господарським поглядом власний п'ятистінок з одинадцятьма

вікнами, заглянув по черзі у кожну флягу. Оцю саме час переганяти, ось ця подоспіє через два дні, ця ще грає, а ось ту тільки вчора зарядив. Ну, як такий скарб вилити? Та пропади вони всі разом! Та не витримає ж його, не знаюче інфарктів, але самотнє та виснажене бескінечними обіцянками кращого життя, серце такої втрати. Стара померла, діти давно пороз'їхалися. Самогоноваріння було зовсім не поживок, а єдине захоплення, остання цікавість у житті. Відбери його — і нема діда.

Першу флягу дід до вечора вигнав. За давнім звичаєм казаки вбивали збоку у підвіконня цвяхи, а взимку підвішували на них порожні пляшки та сконденсована волога по склу по краплям стікала в них. Дід Григорій зняв зі цвяхів порожні пляшки, заповнив їх перваком та підвісив знову. А у звільнену флягу він налив кріпу, додав трішки прального порошку. Пошубовстав зміст ганчіркою. Так хіба відмити цей в'їдливий сморід! Пуста витівка. Зачинив дід кришку, викотив флягу на чільне місце, оповив її тілогрійкою та вирушив спати.

А зранку, тільки почало світати, підкотив до дідова ганку «уазік» та з нього вийшли в порядку поважності Іван Іванович, його заступник з політичних питань, Сашко Хват, Єгор Мерінов та Степан Полуянов. Двоє останніх «гостя» були презентовані діду, як поняті. Дружно ввалилися

вони до хати, солодкий запах бражки з потрохами видав діда. Іван Іванович відкрито зловтішався. Сашко похмуро дивився у бік, поняті таємними знаками давали зрозуміти дідові, що вони тут не при чому, підневільна, мов, справа.

Почали складати протокол. Іван Іванович відкрив першу флягу нюхнув зміст та радісно констатував: бражка. А дід гне власну лінію, не бражка та й годі. Судили-рядили ще пару хвилин, а потім Іван Іванович вирішив провести експертизу на місці. Підзвав він першого понятого, пом'ятого, хворіючого з похмілля чоловіка, зачерпнув до країв літровий кухоль з тієї самої фляги та протягнув для спроби. Той відхлебнув, зкривився увесь та видав сумний підсумок: не бражка. Ну що ж, його, Івана Івановича, не обшахрати, він-то знає, що там у флязі. Цей Єгор покриває діда, не хоче видавати старого. Що ж, йому залічиться. Підзвав Іван Іванович іншого понятого, той хлібнув з кухеля та й теж мимряє, не бражка, мов. Гаразд, і йому це так просто не пройде! Сашко Хват спробував з кухеля, аж пересмикнувся увесь та теж туди ж: не бражка й годі. Та яке ж було здивування районного керівника, коли і його заступник з політичних питань, колишній інструктор райкому партії, заперечно похитав головою. Тут вже Іван Іванович не витримав, він зрозумів, що усі вони змовилися проти нього. Але ж його все одно не обдуриш, він

то смак браги знає непогано, і після короткого єхидкуватого тосту за здоров'я діда і усіх присутніх він одним махом ахнув з кухелю сам. Дихання його зараз же перехопило, рот наповнився гідкою смердючою піною, шлунок зіщулився. Іван Іванович стояв посеред хати з порожнім кухелем у руках, бульбашки на його губах швидко надувалися та мінилися усіма кольорами веселки. Крізь них він запитав у діда про ту погань, яка знаходиться у нього у флязі.

Дід Григорій був чоловіком ґрунтовним, розсудливим, поспіху не любив. Справа, мовляв, звичайна, бабка у нього нещодавно померла, а сусідські старі, які її відспівувати приходили, суворо-пресуворо наказали, що воду, у якій її обмивали, за стародавніми повір'ями, неможна півроку виливати. Та ніяка це зовсім не бражка, а та сама вода, в якій бабку, перед тим, як поховати, викупали.

Блювота відкрилася у всіх п'ятьох одночасно. Іван Іванович, загремівши у прихожці сміттєвими відрами, тарганом вилетів на двір, матірно охкаючи, крізь лускання мильних бульбашок.

«Уазік» виддалявся, підскакуючи на грудях так, що на повороті відвалилося запасне колесо. Начальник міліції поспішав у районну лікарню промивати шлунок.

А дід Григорій стояв на своєму похиленому

ганці, збентежено посміхався у вуси та пихкав цигаркою. День тільки починався, настрої був гарний.

А от хто наклявзував на діда, так донині невідомо.

Старі та розбійники

— Чуєш, Добринє, малому більше не наливати, — суворо промовив кремезний дід, вхопивши грановану склянку могутньою долонею, у котрій та виглядала не більш ніж наперсток — Олекса як тільки вріже зайвого, так його до дівчат зараз же тягне. А нам не можна розслаблюватися, нам службу треба ратну нести.

Тут, як на диво, двері сторожки розгорнулися, та у кімнату влетіла перелякана Анфіска, секретарка голови.

— Дядько Добринє, дядько Ілле, забелькотіла вона благаючи, — Там Петрович вас негайно кличе, потрібні ви йому конче!

— Що там знову трапилось? — повеселішав Ілля — Знову навала чи що?

— Та нема часу мені тут вам подробиці переказувати. Збирайтеся швидше, та й ці, як їх там, кольчуги власні надягнути не забудьте!

— Що, так серйозно? — здивувався Добриня.

— Та не відаю я толком, — заджеркотіла

Анфіска, — тільки справа термінова. Ви поквартесь, а я побігу. Дуже цікаво подивитися, чим усе це закінчиться.

Та грукнувши дверима, швидше за вітер пронеслась під вікнами.

— От, дзига! — посміхнувся Олекса. — Князівну Ольгу мені нагадає.

— Ну, ти, донжуане з картини Васнецова! Ти з нами підеш або еротичу на відео дивитися залишишся?

— Ох, Іллі, Іллі! — заколював Олекса головою. — Скільки вже років ми разом службу ратну несемо, скільки ворогів землі руської на списи власні нанизали, скільки меду-пива за одним столом випили, а ти так душу мою тонку, поетичну і не зрозумів. Гаразд, де моя кольчуга?

Старі поза чергою, обережно, щоб могутніми плечима на вирвати одвірків, вийшли на подвір'я. З боку правління лунали якісь істеричні голосіння.

— Напевно — навала! — насупився Добриня. — Пішли скоріше.

І старі додали кроку.

— Ех, палицю свою забув, — поскаржився Ілля. — Бо склероз у мене. Що ж ти мені, Добрине, не нагадав про неї?

— А у мене, вважаєш, геморрой, чи що? — образився Добриня. — Та у мене склероз жорстокіший за твій буде. Це он Олекса усе

пам'ятає. Особливо що до амурної частини.

Біля правління старі помітили два «Мерседеси». Навколо купчилися бритоголові молодики у шкіряних куртах, спортивних ногавицях та кросівках іноземного шиття. Один з них тримав Голову за горло та щось йому зацікавлено пояснював.

— Гей, ти, зморщику у підштаних, — пробасував Ілля, — ти навіщо ото Голову нашого за борлак тримаєш?

Бритоголовий відпустив Петровича та з цікавістю уставився на старих. Поступово його каламутні очі почали наливатися новою порцією крові.

— Покрівля моя, — прохрипів Петрович, представляючи старих.

— Оці дрівця? — отруйно посміхнувся бритоголовий.

— Хто є такі та звідки? — грізно запитав Добриня, нервово посмикуючи плечима.

— Ми? — здивувався бритоголовий. — Ми — рекетири. Данину збираємо. А ви, старі, йшли б ось туди, — і нахабник вказав у бік млина, — цвінтар, по-моєму, отам.

Шкіряні дружно зареготіли.

— Рекетири, — задумався Олекса та почав рахувати, загинаючи пальці, — половців били, печенегів били, хазарів били, монголо-татарів били.

Деникінців, пам'ятаю, били. Хто такі рекетири?
Німчура, чи що?

— Хресте! — зикнув бритоголовий. —
Прибери старих з горизонту!

Молодий, атлетичної статури парубок
вискочив з натовпу рекетирів та підскочив до
Олекси, дико вищиряючись.

— Вали звідси, пінь трухлявий, поки я тобі
чакан не розколотив!

— Дивно кажуть, точно басурмани. Ти,
Добрине, хоч що-небудь збагнув з його промови?

Хрест присів у якійсь примхуватій поставі та з
криком «кіа» торгнувся до Олекси, намагаючись
п'яткою влучити йому в обличчя.

— Що ж ти такий нервовий? — здивувався
Олекса, хапаючи рекетира за п'ятку. — Куди ж ти
ногу свою сунеш, курва ти погана?

Олекса стиснув в кулаці ворожу п'ятку,
пролунав хруст кісток та звірячий галас рекетира.
Олекса розтиснув кулак. Хрест рухнув біля його
ніг, вибачаючись, немов обезголовлена змія,
задихаючись від власного крику.

Бритоголовий знаком подав команду. Шкіряні
вихопили нунчаки.

— Ну, цапи! — заволав бритоголовий,
переходячи на матюки. — Щас ми вас справді
закопаємо!

І рекетири «свиною» вирушили на богатирів.

— Слухай, Добринє, — поцікавився Ілля, — що це вони за хрінь у руцях крутять? Дивні, ніби французькі мушкетери. Нажаль, палицю я власну дома залишив.

— Як дома? — здивувався Олекса. — Це адже у вас склероз, а за моєї молодості цієї хвороби не покладено. Тримай, Ілле, свою палицю.

І Олекса протягнув Муромцеві його зброю.

— А ну, розходьтєся, друзі, — попросив він Олексу та Добриню, плюючи на долоні, — а то скалічу випадково. На очі я щось став слабкий в останній час!

Шкіряні різко зупинилися, позадкували, але Ілля вже розкрутив свою палтцю. Ліворуч махнув — та й вколотив бритоголового у землю, як цвях, до самого капелюшка. Махнув праворуч — і купа металобрухту залишилася від «Мерседесів». Махнув прямо... Та дарма намагався. Вороги врозсип втікли у напрямку млина.

Опустив Ілля палицю, підморгнув Голові, розвернувся у бік хатини та почовгав повільно власним шляхом. Поруч з ним йшли нерозлучні його товариші Добриня Никитич та Олекса Попович.

— Ливонців били, — загинав пальці Попович, — тевтонців били, шведів били, німців били. Петлюрівців, пам'ятаю з махновцями били. Будьонівців з чапаєвцями теж били...

Коли ж спокій та милість на Русі настануть?

Міжгалактичний контакт

Діло було так. У мене на городі НЛО приземлився. Ну, це тарілка така велика, кубів на три місткістю, якщо хто не бачив. Прямо на ділянку з редискою сіли. Я виходжу, значить, зі льоху з лопатою, а вони вервечкою біля свого апарату ходять і мене ніби як не помічають. Малесенькі усі такі, витрішкуватенькі, вушки сторчма, ніс п'ятаком, на головах лампочки блимають. І спецівки на них блискучи без гудзиків.

Я аж лопату упустив. Ось, думаю, лихо сталося. Наче гріх який за мною ведеться. Або стара знову щось начудила.

Тут вони вишикувалися в ряд, а один з їхньої бригади, видно найстарший, обернувся до мене та пальцем до себе манить. У мене від переляку аж серце стукати перестало. Боюся й крок зробити, а мене, начібно як хтось у спину підштовхує. Підхожу на тремтячих ногах, а руки й зовсім танцюють. А найстарший їхній наче як подумки мене питає:

— То не Ви, пане Стропилін Козьме Єгоровичу, є легітимним власником цієї житлової будівлі та прилеглої до неї садово-городньої ділянки?

Я голову напружив та подумки йому відповідаю:

— Воно, звичайно, як сказати. Наче як володарі ми. Давно вже тут живемо. Тутешні з самого малечку, прям від народження на світ. А якщо щось не так, то звиняйте, товариші.

Тут старший ніби як посміхнувся, руку собі на плече положив та мовить:

— Ми — космічні прибульці з Бета-мю галактиці, чотири тисячі сімсот п'ятдесят третьої зіркової системи, планети Мня-мню. Ціль нашого візиту — пошук братів по розуму. Але під час зниження на вашу планету в щільному шарі атмосфери у нас розгерметизувався центральний люк. Ми хотіли б розмірковувати на вашу люб'язність та дозвіл провести заміну прокладки люку. Не хвилюйтеся, це не займатиме багато часу. Наш механік впорається з ремонтом протягом однієї земної доби.

— Та заради Бога, — відповідаю. — Справа ця нам знайома. Я коли на пенсії трактористом в колхозі працював, так мій ДТ по три рази на день ламався. Та й нічого, покопаюся в моторі з годину, і знову він у мене як новенький. Отже розташовуйтеся. Місця в нас багато, усім вистачить. Коли знадобиться, то я й інструмент можу принести: викрутки, ключі, молоток.

Старшой остаточно заяснів та говорить:

— Велика душевна до вас подяка, Стропилін Козьме Єгоровичу. Ви — чутна та порядна людина. Нам дуже приємно збагнути, що перша зустріч з братами по розуму відбувається у такій теплій та дружній обстановці.

Та негайно стара моя як на біду з хати виходить. Та бачить — редиска зіпсована. Я навіть за всю цивілізацію почервонів та ласкаво їй так натякую:

— Марфушо, гості до нас прилетіли. Інопланетяни з Бета-мю галактики. Ти пішла би, поставила самовар, душенько.

А вона вже руками боки підперла. І прямо, з крильця хай піднімає:

— Які-такі гості, старий ти дурень! Я два дні рачкувала, редиску саджала, а ці виродки та випоротки всю землю столочили.

Я було взявся за прибульців вступитися:

— Так аварія у них сталася. Ось вони й упали на нашу ділянку.

А Марфуша ще сильніше закипіла.

— Ти мені їх тут не вигороджуй, а то я зараз вас гамузом відважу скалкою. Знайшовся захисник. Ну, нічого. Зараз ви у мене гуртом гопака під дубиною танцюватиме!

Та зникла у сінах. Тут я і взагалі заїкатися став. Телепатірую їхньому бригадиру:

— Хлопці, голубчики-соколики, самі бачите,

стара в мене навіжена. Воно би, звичайно, нічого, але як знати. Я ж не проти міжгалактичних контактів, я. можна сказати, навпаки, з превеликим задоволенням! Але стара у мене занадто бойова, буває, що скандалить. А із скалкою та взагалі страшніше звіра. Рука в неї важка, на собі зазнав. Ви би, голубчики-соколики, краще інше місце для ремонту знайшли. Від гріху подалі. А то як би міжпланетного скандалу не вийшло.

Дивлюся, а їхній старшой і сам здригнувся. Замахав руками, щось писнув своїм однопланетянам, та вони швиденько усією своєю оравою пострибали в люк. Завели свій безшумний мотор та фьють, як біла птаха, злетіли до неба. Та і слава Богові, встигли. Адже я за свою стару не поручуся. Грім-баба!

Недоброзвучне прізвище

Павло Семенович Голопупів, чоловік поважний та розсудливий, борознив з кута в кут «акваторію» власної кімнати, яка служила йому кабінетом. Валер'янка не допомогла, навіть цигарки, що раніше безпомилково заспокоювали його схильну до враження душу, були безсилі.

— Ну чому все так несправедливо? Чому у всіх прізвища як прізвища? — журився Павло Семенович. Ось у Петрова, наприклад, прізвище —